

Література

1. Активизация познавательной деятельности учащихся общеобразовательных школ / [под ред. Д.Б. Богоявленской]. – М. : Просвещение, 1976. – 117 с.
2. Байбара Н.П. Методика викладання природознавства у початкових класах / Н.П. Байбара. – К. : Освіта, 2001. – 424 с.
3. Балаєва Н.І. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках у початкових класах / Н.І. Балаєва // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 278. – С. 8–10.
4. Варзацька Л.О. Активізація пізнавальної діяльності учнів / Л.О. Варзацька // Рідна школа. – 1991. – № 2. – С. 28–31.
5. Данилова Л. Розвивати пізнавальну активність учнів / Л. Данилова // Рідна школа. – 2002. – № 6. – С. 18–20.
6. Дидактика современной школы / [под ред. В.А. Онищука]. – К. : Рад. школа, 1987. – 351 с.
7. Занков Л.В. Наглядность и активизация учащихся в обучении / Л.В. Занков. – М. : Педагогика, 1968. – 284 с.
8. Калашникова Л.И. Формирование познавательной активности школьников в процессе их общения во внеурочной деятельности / Л.И. Калашникова. – Харьков, 1986. – 153 с.
9. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовних умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. – 2003. – № 10. – С. 2–11.
10. Лингарт Й. Модель активного социального учения / Й. Лингарт, И. Перлаки // Вопросы психологии. – 1977. – № 6. – С. 30.
11. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности / А.М. Матюшкин // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 5–17.

БАБЕНКО К.П.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МОДУЛЯ “ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАРУБІЖНИХ ВНЗ”

Орієнтація вітчизняної освіти на творче осмислення кращих здобутків зарубіжних освітянських систем зумовлює ознайомлення майбутніх фахівців зі станом і тенденціями змін європейської й світової освіти. З огляду на це при вивченні дисципліни “Методика викладання у вищій школі” дуже важливою видається самостійна робота магістрів.

Проблема полягає в тому, що при опрацюванні модуля “Організація навчального процесу в зарубіжних ВНЗ” магістри не орієнтуються в наукових поняттях та закономірностях розвитку світової освітньої системи. Значно знижує підготовку магістрів недостатня кількість необхідної навчальної літератури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених вивченню досвіду зарубіжної освіти, дає змогу виокремити такі аспекти, яким при підготовці майбутніх фахівців не приділяється належної уваги. Це освіта майбутніх педагогів, питання про перепідготовку педагогічних працівників. Цим зумовлена актуальність цієї статті. Увага слухачів магістратури акцентується на педагогічній освіті працівників навчальних закладів, на спеціалізації післядипломної педагогічної освіти. Пошуки активних методів навчання у закладах вищої освіти зарубіжжя також стануть у пригоді магіст-

рам. Знання, здобуті самостійно, вони можуть використовувати в подальшій викладацькій діяльності.

Мета статті – розкрити засоби активізації самостійної роботи магістрів у вищому навчальному закладі в процесі ознайомлення із найбільш усталеними зарубіжними освітніми системами.

У процесі творчого пошуку магістр має набути знань з таких питань, яких спеціально не торкається жодна дисципліна навчального плану вищої школи. При вивченні модуля “Організація навчального процесу у зарубіжних ВНЗ” ми пропонуємо такі завдання для самостійної роботи:

- 1) ознайомитися з науковими поняттями, закономірностями, принципами та методами освітньої системи обраної країни;
- 2) розкрити зміст і основні тенденції розвитку вищої освіти певної країни чи моделі освітньої системи;
- 3) з’ясувати зміст та місце вищої освіти обраної країни в системі неперервного навчання;
- 4) розкрити місце країни у світовому освітньому просторі, проблеми реформування освіти в умовах глобалізації;
- 5) розвивати здатність до творчого вирішення проблем, що виникають при самостійному опрацюванні теми;
- б) раціонально організувати бюджет навчального часу, аналізувати та інтерпретувати результати наукових досліджень у контрольних роботах, рефератах, тезах [8, с. 102] у світлі педагогічних принципів навчання та виховання, освітніх парадигм сьогодення.

У результаті опрацювання обраної теми магістри мають знати:

- 1) предмет, завдання, функції педагогічної системи обраної країни;
- 2) провідні ідеї педагогічного досвіду зарубіжної країни чи освітньої системи;
- 3) соціально-економічні та політичні фактори розвитку вищої освіти;
- 4) провідні тенденції розвитку вищої освіти в системі неперервного навчання;
- 5) загальні характеристики концептуальних засад реформування освіти обраної зарубіжної країни;
- б) гуманістичні перспективи подальшого розвитку освіти.

Дослідивши певну тему, магістри повинні вміти:

- 1) застосовувати наукові знання на практиці при вирішенні навчальних та виховних завдань;
- 2) орієнтуватися у відборі технологій, які відповідають тій чи іншій парадигмі освіти;
- 3) застосовувати передовий міжнародний досвід для підвищення ефективності власної професійної діяльності.

Мета й завдання самостійної роботи магістрів досягаються застосуванням таких форм навчання, як лекції, семінари-конференції, практичні заняття, тестові завдання, реферати, консультації. Самостійна робота студентів передбачає за навчальним планом такі види роботи: вивчення навчальної та додаткової літератури з курсу, самостійне опрацювання питань

за означеним переліком, написання повідомлень за темами семінарських занять.

Теми для опрацювання пов'язані з матеріалом, який вивчається на заняттях. Магістри підсумовують знання, здобуті при вивченні поточних тем курсу, а також систематизують знання всієї дисципліни. Виконання завдань вимагає від студентів глибокого володіння навчальним матеріалом, розвиває вміння самостійного дослідження проблем, пошуку й аналізу загальної та спеціальної літератури, вміння викладати й відстоювати власну думку.

Таблиця

Перелік тем для самостійного опрацювання

№	Назва напрямку	Теми для самостійної роботи
1	Висвітлення освітньої системи певної країни	1. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині. 2. Методи навчання в сучасній педагогіці США. 3. Сучасна післядипломна педагогічна освіта Франції. 4. Реформа освіти в Японії. 5. Принципи навчально-виховного процесу в коледжах Великобританії. 6. Наслідки конфуціанських ідей в освітній системі Китаю. 7. Специфіка освітньої політики Південної Кореї
2	Висвітлення освітньої моделі, яка є характерною для декількох країн	8. Орієнтири національного виховання в освітній системі країн Сходу. 9. Професійна освіта в країнах Заходу. 10. Сучасна вища школа країн Західної Європи. 11. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі. 12. Дистанційна освіта в зарубіжних країнах
3	Порівняльна характеристика освітньої системи певної країни та української освітньої системи	13. Орієнтири національного виховання студентів у Японії та Україні. 14. Відмінності між диференційованим навчанням в освітніх системах Німеччини та України. 15. Інститут кураторства в Україні, його специфічні відмінності від тьюторської системи Великобританії. 16. Наслідки реформування шкільної системи освіти у вищих навчальних закладах України та Південної Кореї. 17. Організація навчально-виховного процесу в університетах України та Китаю

Теми для самостійної роботи побудовані за трьома напрямками (див. табл.). Студентам необхідно підготувати доповіді на запропоновану тему. Магістрам, які мають труднощі при підготовці самостійних завдань, надаються методичні рекомендації та орієнтовна література за певною темою.

Зміст методичних рекомендацій

1. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині. Специфіка освітньої системи у Німеччині. Професійна освіта у Німеччині. Система вищої освіти в країні. Види кваліфікації вищої освіти в країні. Підготовка професійних кадрів у Німеччині [1, с. 7].

2. Методи навчання в сучасній педагогіці США. Методи “мозкового штурму”, кейс-метод, рольова та ділова ігри як засоби активізації навчальної діяльності студентів. Взаємозв’язок методів навчання у школі та ВНЗ. Специфіка модульного навчання в університетах Америки [4, с. 5; 9].

3. Сучасна післядипломна педагогічна освіта Франції. Принципи освітньої політики країни. Довгострокові програми університетського навчання. Розвиток післядипломної підготовки вчителів у Франції. Ресурсне забезпечення інформацією педагогічних кадрів у Франції. Співпраця закладів освіти в країні [4, с. 5; 11].

4. Реформа освіти в Японії. Стан, проблеми та перспективи вищої освіти в Японії. Відповідальність уряду за реформи освіти в Японії. Диференціація освіти. Взаємозв’язок диференціації навчання в середній загальноосвітній та вищій школі. Система оцінювання досягнень студентів. Престижність роботи педагога в Японії [2, с. 4; 5; 10].

5. Принципи навчально-виховного процесу в коледжах Великобританії. Специфіка навчання в університетах Оксфорда та Кембриджа. Правила вступу й навчання в “Оксбриджі”. Система роботи бібліотек британських коледжів. Тьюторська система як провідний метод навчання й виховання. Шляхи активізації самостійної роботи студентів [4, с. 5; 10].

6. Наслідки конфуціанських ідей в освітній системі Китаю. Конфуцій як засновник першої приватної школи. Головний принцип Конфуція та його трансформація в сучасному Китаї для навчання дорослих, значення учіння для виховання сучасної молоді. Етика та мораль, обряди й церемонії як головні предмети навчання. Гімнастика та музика як дисципліни, що необхідні для духовного розвитку молоді. Система іспитів за часів Конфуція, її відтворення в сьогоденні [4, с. 5; 12].

7. Специфіка освітньої політики Південної Кореї. Шанобливе ставлення до освіти. Специфіка жіночої освіти в країні. Причини розвитку системи вищої освіти. Збільшення чисельності студентів та вищий рівень майстерності педагогів як ключові елементи стратегії розвитку освіти. Відкриття державних дослідних інститутів як осередків висококваліфікованих інженерів та вчених. Ієрархічний розподіл вищих навчальних закладів як принцип освітньої політики Південної Кореї [3, с. 4; 5; 6].

8. Національне виховання в країнах Сходу. Культ традицій у країнах Сходу як основа подальшої освіти. Зв’язок виховання й навчання в освітніх системах Японії, Китаю, Південної Кореї. Вплив мистецтва, філософії, народних традицій на освітню систему країн Сходу. Специфіка писемності східних країн. Структура освітніх систем країн Сходу [4, с. 5; 6; 12].

9. Професійна освіта в країнах Заходу. Відмінності в отриманні документів про загальну середню освіту в країнах Заходу. Загальна і професійна освіта у Великобританії, Франції, Німеччині. Типи професійних навчальних закладів у країнах Заходу. Умови вступу до професійних навчальних закладів. Принцип “гармонізації” систем професійної освіти. Визначення професійних кваліфікацій країн Заходу у Всесвіті [4, с. 5; 10].

10. Сучасна вища школа країн Західної Європи. Категорії вищих навчальних закладів Франції, Великобританії, Німеччини. Престижні університети країн Західної Європи. Особливості вступу й навчання у вищих закладах освіти. Умови навчання іноземних студентів. Система освіти та підготовки професійних кадрів Франції, Великобританії, Німеччини [4, с. 5; 10].

11. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі. Стан і головні тенденції розвитку педагогічної освіти у Великобританії, Франції, Німеччині. Заклади педагогічної освіти в країнах Заходу. Процес реформування освітянських систем у Великобританії, Франції, Німеччині, спільні та відмінні риси в процесі реформування. Досягнення, проблеми та перспективи освітніх реформ у країнах Заходу [1, с. 4; 5, с. 11].

12. Дистанційна технологія навчання в зарубіжних країнах. Сутність, концепції та джерела дистанційних технологій у зарубіжних країнах. Правила вступу до зарубіжних університетів. Специфіка навчальних програм. Оцінювання успішності студентів. Сутність навчання в дистанційних університетах зарубіжних країн. Система управління та фінансування в дистанційних університетах зарубіжних країн. Визнання дипломів за кордоном [4, с. 5; 10].

13. Орієнтири національного виховання студентів у Японії та Україні. Культ традицій у Японії як основа подальшої освіти. Поняття краси у японців та українців. Зв'язок виховання й навчання в освітніх системах Японії та України. Вплив мистецтва, філософії, народних традицій на освітні системи країн. Спільні та відмінні риси в структуруванні освітніх систем Японії та України. Умови вступу до вищих навчальних закладів, наявність зв'язку з національним вихованням молоді. Методи виховання студентів у вищих навчальних закладах Японії та України [2, с. 4; 5, с. 8].

14. Відмінність диференційованого навчання в освітніх системах Німеччини та України. Професійна освіта й підвищення кваліфікації в Німеччині та Україні. Умови навчання німецьких та українських студентів у закладах вищої освіти. Пільгові послуги студентам Німеччини й України в навчанні. Шляхи активізації самостійної роботи студентів. Програми з іноземної мови, принципи навчання за програмами у ВНЗ Німеччини та України. Німецька служба академічного обміну студентами, її дія в Україні [1, с. 8].

15. Інститут кураторства в Україні, його специфічні відмінності від тьюторської системи Великобританії. Призначення інституту кураторства в українських ВНЗ. Специфіка управлінської системи інституту кураторства. Завдання та обов'язки куратора академічної групи у вищому навчальному закладі. Тьюторська система як провідний метод навчання у Великобританії. Завдання та обов'язки тьютора у британських ВНЗ [4; 5; 8].

16. Наслідки реформування шкільної системи освіти у вищих навчальних закладах України та Південної Кореї. Стан, проблеми й перспективи вищої освіти в Україні та Південній Кореї. Відповідальність урядів України й Південній Кореї за реформи освіти в країнах. Диференціація освіти.

Взаємозв'язок диференціації навчання в середній загальноосвітній та вищій школі. Система оцінювання досягнень студентів у країнах [3, с. 6; 8].

17. Організація навчально-виховного процесу в університетах України та Китаю. Специфіка національного підходу до організації освіти в Китаї. Культ традицій у Китаї як основа подальшої освіти. Вплив мистецтва, філософії, народних традицій на освітню систему країни. Специфіка писемності китайців. Структура освітньої системи країни [8, с. 12].

Формою контролю самостійної роботи є семінар-конференція, під час якої відбувається обговорення доповідей, підготовлених студентами. З метою об'єктивності контролювання знань та умінь студентів пропонуємо критерії оцінювання доповідей магістрів, які подає В.М. Нагаєв [8, с. 78].

Критерії оцінювання доповідей магістрів

“Відмінно” – питання розкриті на високому теоретичному і практичному рівнях. Студент без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни.

“Добре” – у відповіді розкриті основні питання. На додаткові питання студент дає неповні відповіді. Студент вільно володіє лекційним і практичним матеріалом. Ознайомлення з додатковими джерелами не систематизовано.

“Задовільно” – володіння тільки загальним понятійним апаратом. Студент в цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але при розкритті основних питань допускає суттєві помилки.

“Незадовільно” – студент робить принципові помилки у відповідях, утрудняється дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не володіє основним понятійним апаратом.

Позитивне виконання завдань самостійної роботи є однією з обов'язкових умов допуску студента до заліку. Інші умови – одержання позитивних оцінок під час семінарських занять і виконання тестового завдання.

Висновки. У процесі власної педагогічної діяльності розкрито засоби активізації самостійної роботи магістрів у вищому навчальному закладі. Пропоновані методичні рекомендації допомагають магістрам зосередитися на ґрунтовному аналізові обраної освітньої системи чи моделі. При підготовці тем, пропонованих для самостійної роботи, магістри навчаються інтегрувати теоретичні знання. Магістри дають обґрунтовані відповіді на поставлені запитання. Різноманітність тем для самостійного опрацювання дає змогу враховувати різні рівні компетенції магістрів. Протягом конференції студенти виявляють високий рівень теоретичної підготовки.

Література

1. Андрощук Г. Система освіти у ФРН / Г. Андрощук, А. Андрощук // Рідна школа. – 2000. – № 12. – С. 71–76.
2. Зязюн І.А. Реформи освіти в Японії / І.А. Зязюн // Рідна школа. – 1993. – № 8. – С. 67–74.

3. Каленюк І. Освіта республіки Корея в контексті стратегії суспільного розвитку / І. Каленюк // Вища освіта України. – 2005. – № 2. – С. 117–122.
4. Карпенко О.М. Высшее социально-экономическое образование за рубежом / О.М. Карпенко, М.Д. Бершадская, Ю.А. Вознесенская, О.И. Лукьяненко, М.А. Медведева // Инновации в образовании. – 2004. – № 2. – С. 43–81.
5. Карпенко О.М. Высшее социально-экономическое образование за рубежом / О.М. Карпенко, М.Д. Бершадская, Ю.А. Вознесенская, О.И. Лукьяненко, М.А. Медведева // Инновации в образовании. – 2004. – № 3. – С. 24–51.
6. Ланьков А. Вища освіта по-корейському / А. Ланьков // Вища школа. – 2001. – № 4–5. – С. 96–106.
7. Михайлов С. Система освіти Німеччини / С. Михайлов, Т. Ляшенко // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2004. – № 3 (9). – С. 67–68.
8. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В.М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
9. Пивоварова О. Аналіз деяких особливостей діяльності вищих навчальних закладів США / О. Пивоварова, О. Романовський // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – № 3. – С. 51–60.
10. Сбруєва А. Болонський процес: пошуки шляхів підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти / А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2002. – № 1. – С. 18–21.
11. Синенко С. Розвиток післядипломної освіти і підготовка вчителів у Франції / С. Синенко // Рідна школа. – 2002. – № 1. – С. 78–80.
12. Чжан Л. Состояние китайского высшего образования / Л. Чжан // Инновации в образовании. – 2004. – № 4. – С. 151–152.

БАРЛІТ О.О.

ЗНАЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОЇ ДУМКИ У ФОРМУВАННІ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ЯК ОСНОВИ СВІТОГЛЯДНОГО ДУХОВНО-ПРАКСІОЛОГІЧНОГО СТАВЛЕННЯ ЛЮДИНИ ДО ПРИРОДИ

Процес формування ціннісного ставлення людини до природи залежить не лише від змісту навчання та виховного процесу, а й від урахування у виховній діяльності історичного досвіду народу. На підставі знань про національні особливості того чи іншого народу з'являється можливість дослідити національну специфіку, сприяти пошукам виховного потенціалу конкретних народів, враховувати їх історичний досвід, особливості сприйняття людьми різних національностей певних виховних впливів, а також вивчати рефлексію народів щодо їх історичної взаємодії з геокультурним природним середовищем.

У вітчизняній традиції аспекти ставлення людини до природи окреслені в працях І. Франка, В. Вернадського, В. Винниченка та інших. Проте до 70-х рр. ХХ ст. у радянській науці єдиною моделлю ставлення людини до природи залишались проекти втручання у природні процеси, раціоналізація сприйняття природи, використання її потенціалу для задоволення людських потреб, що постійно зростали. Саме тому в сучасній педагогіч-